

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körút 3.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—

Félévre „ 3.50

Negyedévre „ 1.75

hová minden küldemény intézende.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Kárbaveszett kísérlet.

Ham'ászéf czimű, régi héber folyóiratban Mendelssohn Mózesről a következő pompás szatyrárt olvassuk.

Móseh Rabénu, tanítónk, Mózes otthagya egyszer Édennek balzsamos kertjét és újból testet öltve, mint ember az emberek közé vegyült.

Izraelnek szétszórt fiai, vajjon szentül tartják-e az általam hozott tóráht?

Ezt akarta megtudni Ámrám halhatatlan fia és, hogy saját szemével győződjék meg erről, követett egy férfit, ki kora reggel talisz és t'filin hatalmas tartójával hóna alatt épen hazatért a zsinagógából.

Ezt látatlanul megnézem otthonában, szólt magában Mózes, ez jámbor izraelitának látszik.

A hazaérkezőt egy szegényes kinézésű ember várta, ki félve, halkkal arra kérte, adná ki neki — zálogát.

Mihelyt megfizeted a tőkét meg a kamatot.

Mennyire rug a kamat?

Várj, mindjárt kiszámítom.

Mikor a zálogot elhoztad, akkor »S'mósz« (a heti szidra) járta. No most nézzük csak, hány hete annak:

S'mósz: egy; Voéro: kettő; Bó: három; B'sallach: négy; Jiszró: öt; Mispotim: hat . . . ; vagy várj, vegyük elő a chimust (Mózes öt könyve). hát ha egy szidrárt kihagytam; ugy; no most nézz ide, hogy következnek egymásután:

S'mósz, Voéror, Bó, B'sallach, Jiszró, Mispotim. Mispotim most járja, tehát majdnem hat hét. Számítva már most minden hétre minden forint után két krajczárt . . .

Az uzsorás nem fejezhette be számítását, mert hirtelen egy fenséges alak jelent meg előtte, kinek arcza lángolt, mint a sivatagbeli csipkebokor. Mózes volt, ki a párbeszédet kihallgatta; megragadta a szentkönyvet, és fájdalommal és lesújtó hangon szólt:

Mit, az én tóráhmat arra használd fel, hogy kiszámítsd rajta mennyi uzsorát szedjél megszorult embertársadtól?! az én tóráhmat, melyben írva van: »Pénzedet ne add neki uzsorára, és ételedet ne add kamatokra?!« (Móz. 3., 25, 37.)

Ez a szatyra jutott eszembe, midőn e hó 2-ik napján a zsidó konfirmáció impressarióját a tóráhval manipulálni láttam.

Mit, — szólana Mózes — az én tóráhmat általad szerzett szinpadi játékhoz használd fel, hogy belőle kiolvasd az ez alkalomra épen illő prológot?

Melyik zsidónak szükséges magyaráznom, mennyi kegyelettel kell, hogy viseltessék ama szent tekerccsel szemben, melynek meghódolt a világ, és a mely Mózesnek öt könyvét tartalmazza?

Könyveket irtak tele azzal, hogy legyen készítve a pergamen, melyre a tórah írva lesz, vaskos kötetekben meg lett határozva, és ezt az egész zsidóság elfogadta, hogy legyenek írva a betük, hol kezdődjenek és hol végződjenek a sorok (papirosra irt, vagy nyomtatott tórah nem létezik sehol sem), szigoruan és tisztán szólnak a szabályok, és ezeket ismét az egész zsidóság követi Irkutzban ugy, mint Londonban és Tunisban ugy, mint Budapesten, mikor szabad a tóráht kivenni, s mikor milyen textust kell belőle olvasni. Nincs olyan zsidó község, mely ezen tultette volna magát, vagy a mely megengedné magának akármilyen ünnepélynél, hogy a tóráhból épen az alkalomra illő szöveget, vagy egyáltalában felolvasson a meghatározott időn kívül. A zsidóságnak egyetlen látható szentsége van és ez — ami eléggé jellemzi őt — irott tana.

A tisztelet, melylyel minden zsidó eme a templomok ereklyeként őrzött irott tannal szemben viseltetik, oly általános, hogy fölösleges erről egy szót is mondanom. Egy nagy spanyol

községben egyszer éveken át tartott, sulyos vizsály támadt, mert az előljáróság merészkedett magával vinni egy tóráht, midőn, nem a koronás fő, hanem annak helyettesítője fogadtatására indult.

És nálunk egy hittanár általa rendezett ünnepélynél kiszedi a tóráht és nyilvánosan felolvastatja belőle a textusokat, melyek neki épen alkalomszerűeknek tetszenek, azokat, melyeknek fordítását a leányokkal betanította!

De nézzük meg közelebbről magát a konfirmációt és rövid történetét.

A pesti zsidó hitközség felismerte annak szükségét, hogy a serdülő generációt közelebb kell hozni a zsidó ismeretekhez, ápolni kell benne a nemesebb felekezeti öntudatot, meg kell szerettetni vele az apák hitét.

E célból hittani iskolákat, Talmud Tóraht, héber kurzusokat állított fel, azon felül, hogy 28 zsidó hittanár és tanító oktatja a hittant a főváros különféle iskoláiban, és azon felül, hogy 3 nagy felekezeti iskolát tart fenn, melyben a héber tárgyakra hetenként 10 órát fordítanak.

Megteremtette az ifjusági isteni tiszteletet, mely a jelen előljáróság — és joggal — egyik büszkesége és a mely valóban megérdemli, hogy a szombat napján itt időző idegen felkeresse. Érdemes, hogy otthonában hasonló intézmény mellett sikra szálljon.

A hitközség kiterjesztette ebbeli gondoskodását a leány tanulóokra is. Itt azonban sokkal nehezebb az eljárás és eddig az eszközökkel

sincsenek még tisztában, melyekkel a leányok vallásos nevelését emelni kellene.

Egy hittanár a konfirmációt állította oda olyan eszköznek.

Azaz a leányok, mielőtt az iskolát elhagyják, istentiszteletre gyűljenek egybe, mely alkalommal ünnepélyesen elmondják hitvallásukat.

Azaz: kezdte a végénél. Mindenekelőtt gondoskodni kell, mit és hogy tanuljanak, mi az iskolában vannak; az a nagy gond, hogy bocsássák el őket az iskolából, csak később következnek.

Az az új ünnepélyes istentisztelet és nyilvános vallomástétel ezen felül olyannyira távol áll a valódi zsidó szellemtől, és olyannyira magán hordja a látványosság jellegét, hogy nem is csodálkozunk, hogy a rabbiság az első perctől fogva távol tartotta magát a konfirmációra irányzott mozgalomtól.

Bevizünk tökéletesen idegen intézményt a zsidó vallásos életbe; a vallás épen a konfirmált leányok szemében látványossággá süllyed, tehát nemcsak, hogy nem használunk, de sőt ártunk az ügynek, melyet pedig előmozdítani akarunk; de ezeken kívül teremtünk egy új válaszfalat köztünk és a zsidóság azon része közt, mely évek óta külön táborot képez, de a melyet, hogy magunkhoz közel hozhatjuk majd, nem adtuk fel a reményt soha.

Igy gondolkodott a pesti rabbiság; a konfirmáció behozataláról ezért mitsem akart tudni.

Ekkor előállott az említett hittanár ázzal,

TÁRCSA.

A spanyol zsidók a szláv irodalomban.

Irtá: Strausz Adolf.

— Bevezetésül. —

Bár az „Egyenlőség“ első sorban a magyar zsidók kultur állapotával foglalkozik, azt hiszem, nem fogja megtagadni a t. szerkesztő azon kérelmemet, hogy egy kis helyet engedjen nekem azon zsidók számára, kik oly kiválóan érdekesek, de a kik meg is érdemlik azon kiváló érdeklődést, melyet irányukban mindenfelől tanusítanak. A Balkán félszigeten lakó spanyol zsidókat értem. Részükre a legszebb bizonyítványt a ragyogó tollu C a s t e l l a r állította ki Olaszországról irt művében. Oly elragadtatással emlékszik meg itt némely spanyol zsidó családról, a minővel műveiben ritkán találkozunk. Egyuttal fölveti azt a kérdést, vajjon azok, kiket vagyontól, szabadságuktól fosztottak meg, csufosan kiűztek hazájukból, s mind ennek daczára unokáik több száz év múlva az idegen földön a régi haza nyelvén beszélnek, annak szokásait követik: vajjon azok lehetnek-e rossz hazafiak? Határozottan tagadja. Megjegyzendő, hogy a Balkán félsziget

összes zsidósága még mai napság is, templomban, családi körben kivétel nélkül spanyolul beszél. Ez a különös jelenség sokakat foglalkoztatott már újabb időben. A magyar irodalomban még igen keveset foglalkoztak velük. A minek oka abban keresendő, hogy a Balkán félszigeti népek, néprajzi ismertetése egyáltalán irodalmunkban érzékeny hiányt képez. A német irodalomban is egy magyar rabbi az, ki évek hosszú során át fáradhatlan buzgalommal és szorgalommal gyűjtötte a spanyol zsidókra vonatkozó adatokat. Ez a férfi a pesti zsidó hitközség tudós hitszónoka Dr. K a y s e r l i n g M. rabbi, ki nek nagybecsű műveit a spanyol zsidókról már évekkel ezelőtt angol és francia nyelvre fordították. De hogy mennyire érdeklődnek általában a nemismert vagy félreismert spanyol zsidók szokásai és életmódja iránt, bizonyítja az a körülmény is, hogy midőn e sorok írója hét évvel ezelőtt a bosnyák spanyol zsidókról irt egy kis ismertetést, azt a continens összes sajtója, több mint kétszáz lap, a legkülönbözőbb nyelven nyomtatott le. Azt hiszem, a mi közönségünk némi érdeklődést fog tanusítani az iránt is, hogy miként vannak ecsetelve a déli szláv irodalomban. Ezuttal egy kis novellaszerű elbeszélést kívánok bemutatni. Szerzője Ch. D a v i d ě o, a szerb diplomáciai karnak tagja, és az ifjabb szerb írói nemze-

hogy ő sem konfirmációt akar már, hanem is-
tenisztelettel összekötött zárvizsgálatot. Ő maga
elő fogja készíteni erre a lányokat, csak enged-
jék meg neki, hogy ezt kíséretképpen meg is
tarthassa.

És ezt az előjáróság megengedte.

Konfirmációról ezeknél fogva szó sem volt
többé, hanem igenis hittani zárvizsgá-
latról. Erről szólottak a meghívók is, melye-
ket a hittanár szétküldött.

Eljött az előjáróság, eljött sok más előkelő
hitsorsos, hogy lássák, mennyiben és egyáltalá-
ban hasznára válhatik-e eme kezdeményezés
leányaink vallásos nevelésére.

És mit tapasztaltak?

Ime, az ünnepély lefolyása:

68, szépen felöltöztetett 12—15 éves iskolás
leány elfoglalta a sip-utcai izr. fiiskola díszterme,
illetve az ifjúsági imaház jobb felét. A leánykák
mindegyikének könyvecske volt a kezében, mely az
ünnepély programját tartalmazta és tartalmazta a
kérdéseket és feleleteket is, melyeket, tanár és ta-
nitványok később kicseréltek. Egyszerre a leánykák
mint varázsütésre felpattantak ülőhelyeikről és szépen
kórusban elkiáltották: „Boruch habó!“ Az ajtóban
ugyanis dr. B a k Izrael, a hittanár jelent meg. A leányok
ismételve és ismételve énekeltek: „Boruch habó“,
„Boruch habó“; a fisharmonium hatalmas hangjai
még emelték a gyönyörű ének hatását; szóval dr.
B a k ur meg lehetett elégedve a valóban megható
fogadtatással. Egy előkelő országgyűlési képviselő, ki
a községnek is vezetője, azt a tréfás megjegyzést tette
erre. „Dr. Bak, ugylátszik, saját magát akarja ünne-
pélyesen megkonfirmálni.“

A lányok ezután ismét, és be kell vallanunk,
igen szépen énekeltek. A 145. zsoltárt recitálták, me-

lyet, a héber olvasás titkaiba beavatva nem lévén,
ugy tanultak meg, hogy az eredeti szöveget latin
betűkkel leírva kapták; de ez mindegy, mert annál
szebben — énekeltek. Az ének után következett —
új ének. De ez is nagyon szép volt. A karmesternek,
ki a leánykákat betanította, alig kell jobb ajánlólevél,
mint az a bizonyítvány, hogy „a zsidó leányokat kon-
firmálta.“

A hittanár erre kivette a frigyládából a toráht,
és a leányok megható éneke közt körül hordta az
imaházban. Az almemoron már akkor három serdülő
leányka foglalt helyet: ezek voltak ugyanis hivatta,
magyar tolmácsai lenni a toráhból felolvasandó ré-
szeknek.

Fehérkeztyüs kézzel, amint ez a talmudban
elő van írva, bontotta fel aztán dr. Bak a toráht és
„Jáámód risón!“, „Jáámód séni!“ „Jáámód s'lisi“
hangzott ajkairól a felhívás. (Kóhént és lévit csak
nem lehet említeni — konfirmációnál!) A „risón“-nak
dr. Bak felolvasta szépen a „nigen“-nel a tizparan-
csolatot; mikor ezzel kész volt, egyike az említett
három leánynak előadta ugyanezt pompásan magya-
rul; a »séni«-nek a hittanár »K'dósim« szidrójából ol-
vasott fel egy szakaszt, természetesen ismét a toráhból.
Ezt a másik leány mondta el aztán még szebb ma-
gyarsággal; a »s'lisi«-nek dr. Bak ismét a toráhból
olvasott fel. Ennek számára már a »S'mah« és
»v'óhavtó« szakaszát választotta, melynek magyarját
szépen és hibátlanul mondta el a harmadik leány.

A toráht azután a hittanár magasztos énekek
közt visszshelyezte a frigyládba és következett a
hitszónoklat. Dr. Bak tovább egy óránál tartott be-
szédben alaposan megmagyarázta, miért tartja ő
»szentség«-nek a konfirmációt, aposztrophálta és dicsői-
tette a nemeskeblű hitközséget és felszólította a szü-
lőket, adjanak hálát az ég urának, hogy ezt a napot
nekik megérni engedte.

Az erre következő ének után jött a várva-várt
vizsgálat.

dék egyik legjelesebb munkása. Devidőo kiváló szívessé-
gének köszönhetem, hogy „Naoumit“ az „Egyenlőség“
hasábjain bemutathatom, kéziratát e célra teljesen rendelkezésemre bocsájtván. Ez elbeszélésben rendkívüli éles meg-
figyelő tehetségről tanuskodik a szerző ki, a spanyol zsidó-
kat a legkülönbözőbb viszonyok között, templomban, a
család körében, a tűzhely mellett, lakodalom alkalmá-
val és a temetőben megkapó, élethű színekkel ecseteli.
Némely helyen ki-kicsillan amaz újabb nemzeti, hazafias
törekvés, mely iránt az ifjabb nemzedék buzdul és lelke-
sedik. Ha a novella, mint elbeszélés nem egészen üti meg
a mértéket, ha az nem elégíti is ki teljesen ama igénye-
ket, melyeket az elbeszélő költészet iránt támasztani szok-
tunk, de az ethnographiailag fontos és gyönyörű, amel-
lett pedig hű leírások méltán megérdemlik, hogy figye-
lemmel olvassuk el a kis elbeszélést, melynek czime:

Naoumi.

A Naoumi név annyit jelent, mint Formosa, vagy
mint a szerb Lepossara. Főlöskéges mondanom, hogy az
elbeszélés hősnője zsidó. Ma azonban már hiában keres-
nök a „mahala“-t (Belgrád ghattója); az nincs többé.
Utóbbi években sok minden más régi dologgal az is
eltűnt.

Kr. szül. után 72-ben Titus julius hó elején ostrom
alá fogta Jeruzsálemet. Miután harmincz napig viaskodott
elkeseredetten, de eredménytelenül, a még hátralevő
utolsó Makkabeus ivadékkal elhatározta, hogy hiu küzde-
lem helyett a várost kiéhezteti. A világtörténelem nem
mutat föl oly részt, mely borzasztóbb kinokról, irtózta-
több kegyetlenségről beszélne. Az emberek éhségtől kinoz-
tatva, úgy hullottak az utcán, mint nagy járvány idejé-
ben. Az anyák saját gyermekeik torkát metszették át, hogy
vérükkel szomjukat csillapítsák, mely megőrjíté őket.
És ez idő alatt senki sem gondolt arra, hogy az ellensé-
gen magát megboszulja... Csak is oly rémnapokra való
visszaemlékezés nyujthatott ihletet a Jeremiádák nagyszerű
művéhez, ez erőteljes, megható és leverő siralmakhoz.

Tizennyolcz század mult el Jeruzsálem pusztulása
óta, de a zsidók még mindig sirnak a borzasztó napok
emlékén, s minden évben megünneplik Ab hó 9-ik nap-
ját, mely nemzeti történetükben a Kossowo polje. *) És
mily szomorú, megható ünnep ez!

*) A szerb nemzeti írók nagy országos csapásnál hatásosabb
képletet nem használhatnak, mint a „Kossowo polje“-t, vagy is
Rigó mezőt, ahol legjobbjaiuk hullottak el egy végtelen ütközetben,
mely országukat rabigába hajtotta.

Dr. Bak ugyanis a leánykákhoz intézte most szavát. Átala ez alkalomból kiadott könyvecskéből rövid 6 kérdést olvasott ki, mire a leánykák kórusban szintén a könyvecskéből rövid 6feleletet olvastak fel. Azokban meg volt mondva, mit hisznek és milyen vallásos zsidó lányok ők már most.

Azután volt ismét ének és még egy ének, aztán minden ember meghatva hazafelé tartott.

Ez volt a konfirmáció, recte ünnepélyes hittani zárvizsgálat.

A kik képesek, — mert lehetnek végtére olyan emberek is, — felfedezni ebben valamit a vallásos zsidó szellemből is; akik hihetik, hogy ez nevelheti leányaink vallásos érzéseit: ám lelkesedjenek érte, szálljanak sikra a konfirmáció behozatala mellett.

Ami bennünket illet, csak sajnálni tudnók, ha ez a »konfirmáció« agyonütötte volna a nyilvános hittani vizsgálat, egy igazi hittani vizsgálat üdvös és egészséges eszméjét is. Ilyet várt a hitközség, ilyenek igenis lehet áldásos kihatása; ilyenek, de nem szentelt szokásokat arczulító látványosságoknak, nem üres hókuspókusnak.

Dr. Baktól, kinek a fővárosi zsidó hittanítás és kiváltképen az ifjusági istenisztelet körül sok érdeme van, egészen mást várt a hitközség, melynek nevében ki kell jelentenünk itt, hogy ha tudta volna, hogy ilyen lesz a hónapokon át előkészített »hittani zárvizsgálat«, semmi szín alatt sem engedélyezte volna megtartását.

Mardochai Hajehudi.

1878-ban volt Ab hó 9-ik napjának előestéjén, ami rendszeren július végére esik. A zsidók szokás szerint megvacsoráltak, hüvelyes vastag ételt és apró baromfit ettek, hogy aztán egész éjjelen és a rákövetkező egész napon át többet sem nem egyenek, sem nem igyanak, még egy korty vizet sem, a miglen meg nem jelennek az égen a csillagok. Vacsora után valamennyien a templomba mentek. Ez ünnepély alkalmából a nagy zsinagóga feketével volt behuzva. Belgrádban ilyenkor az összes arany és ezüst egyházi szereket, valamint a gyönyörű arany himzésű függönyt, mely az oltár előtt van rendszeren, leszedik és elteszik.*) Disz és ékesség nélkül marad minden, hogy külsőleg is kifejezze a gyászt. A templom csak gyéren van megvilágítva. Az isteni tisztelet alatt a hivek az oltár körül csoportosulnak elhelyezkedve apró, alacsony zsámolyokon, melyeket szintén fekete szövettel vonnak be. Mielőtt ráülnek, olyanok ezek, mint a koporsók. Azután megkezdik az éneket visszafojtott, nyomott hangon, végzetlen szomoruan, miként ha a legkedvesebb halott fölött hangzanék el a gyászének... Ezek a Jeremias siralmi, melyek az isteni tisztelet főrészt képezik.

(Folyt. köv.)

*) Nemcsak Belgrádban, itt is így van ez a zsidóknál. Szerk.

A pesti zsidó tanfelügyelői állás betöltve.

A pesti izraelita hitközség e hó 6-án tartott választmányi gyűlésében az ujonnan létesített, általunk ismételve méltatott tanfelügyelői állásra a debreczeni statusquo hitközség fiatal hitszónokát, Dr. Bárány Józsefet választotta meg. Az új tanfelügyelőnek ez év szeptember elsején kell elfoglalnia új állását.

Püspök és rabbi.

— Kecskeméti levél. —

Ma a bérnáló saisonban nem kelthet feltűnést, de különösen a magyarországi zsidóságra nézve egészen közönyös dolog lehet, hogy dr. Schusztér Konstantin, vácz megyés püspök lekipásztori körutjában nálunk Kecskeméten is megfordult. Ebben ugyan semmi különös nem volna; volt azonban itt tartózkodásának olyan epizódja is, mely már szélesebb körökben is figyelemre méltó.

Nevezetesen a római kath. egyház értesítése folytán a helyben lakó összes felekezetek küldöttségileg tiszlegettek ő excellenciájánál, és így természetesen a zsidó hitközség is. A zsidó küldöttség szónoka dr. Perlsz Ármin rabbi jól átgondolt, csinosan kikerekített rövid beszédben hangsúlyozta örömét a fölött, hogy alkalmá nyílt a hit, tudomány és szeretet egyik kiváló bajnokát zsidó hitfelei nevében üdvözölhetni, kívánván neki, hogy fennemlített eszmék felvirágoztatására sokáig éljen. — Erre ő excellenciája olyforma választ adott, hogy örömmel veszi észre a szónok ékes szavaiból, hogy a kecskeméti zsidók a magyar nyelvet elsajátították (sic!); hiszi, hogy a nyelvvel együtt a hazafiságot is elsajátították, mert minden tisztességes, becsületes polgárnak kötelessége, hogy azon haza iránt, melyben született és melyben valószínűleg meghalni is akar, szeretettel viseltessék sat.*)

E válasz zsidó körökben természetesen nagy ressensust keltett, mert a magyar zsidóságnak általában, de különösen a tős-gyökeres magyar kecskeméti zsidóságnak nincs szüksége arra, hogy magyar nemzeti nyelvet és hazafiságot valakitől elsajátítson, mert ez oly veleszületett feltétel, mint akár a levegőnek belégzése és az „Itt élned halnod kell“ eszméje benne oly gyökeret vert, mint a megerősödött tölgy, melyet létfeltételének megsértése nélkül idegen talajba átültetni nem lehet.

Az általános megütközés, a püspöki válasz kellemtlen benyomásának hatása alatt szerencsés gondolata támadt dr. Perlsz Ármin rabbinak, midőn a püspöki ebédre kapott meghívást elfogadva, ott megjelent és a

*) A bérnauton levő püspök e nyilatkozatot, melyen a kecskeméti megakadtak, nyilván nem ezélszából tette; ő excellenciája maga is hiszi, sőt bizonyára meg is van győződve, hogy a zsidóknak a magyar nyelvvel együtt a hazafiság is vérükké vált. Schusztér Konstantin csak a körutján tisztelgő zsidók egy-két szónoka nem egészen korrekt magyar nyelvi ismereteiből vont következtetést, amelyről figyelmen kívül hagyta, hogy a szónokló rabbi — még a régi gárdából valók, kik szívből ugyan teljesen magyarok, de tökéletes nyelvismereteket — egy, vagy más okból nem szerzhettek. Szerk.

zsidóság megsértett önérzetének a következő tapintatos pohárköszöntőben szerzett elégtételt:

„Régen mondták már, hogy az, mi az ó-szövetséget az újtól elválasztja, nem több mint egy vékony papírlap. Én hozzáteszem, hogy e lap oly tiszta és finom, hogy rajta az ó-szövetség betűi általtetszenek, prófétáinak szelleme általleng elannyira, hogy ezen nyelv és szellem a főkulcs, melylyel az új-szövetségnek számtalan zárait megnyithatjuk, hogy értelméhez eljuthassunk. Itt van az Istent magasztaló lélek első felujjongása: a „Halleluja“, a könyörgő szív záróhajtása: ez „Ámen“: a hódolat önmegadó üdvözlése: a „Hozsanna.“ Midőn egyházuk láthatlan fejedelme az aluvó leányzó nyoszolyájához lép, ezen szavakkal kelti fel: „Tálita kumi!“ Az „Effacta“ szó az, melynek büvereje előtt a süket fülek hallásra nyílnak és utolsó sóhaja a nagy szenvedőnek is ez volt: „Éli, éli, lámá azavtáni.“ Ezen nyelvnek és szellemnek vagyunk mi több ezredéves hordozói és letéteményesei s valamint az anya büszkén és boldogan tekint hozzá hasonló leányának viruló szépségére, gazdaságára és erényeire, a maga számára nem kér mást, mint azon tisztelgetést és kegyeletet, mely az édes szülő anyát megilleti: úgy gyönyörködik a zsidóság is a kereszténységnek az emberi nem mivelődése körül szerzett hervadhatatlan érdemeiben és azon koszoruban, melyet az emberiség elismerő geniusa fejére letett. De a hit szentírásán kívül van nekünk még egy másik bibliánk is, a hoi még egy vékony papírlével sem választ el bennünket egymástól: ez a hazaszeretet bibliája. Ennek minden egyes könyve, minden egyes polgár számára csak egy nyelven van írva: magyarul; ez csak egy eszmét hirdet: az odaadó szeretetet a haza iránt minden utógondolat, fentartás és kikötés nélkül; és habár a mi zsinagógánkban nincsen más, mint a frigyláda a tórahval, van nekünk egy templomunk: a haza, e templomban egy oltárunk: a szív, és ez oltár fölött egy szent kép, mely előtt mi is térdre borulunk: a magyar nemzet nagysága, dicsősége. A nemzeti önérzület föllángolásának dicső napjaiban mi is letettük vagyonunkat, templomaink szent edényeit a haza oltárára, a mi ifjaink is áztatták vérökkel a dicsőség csatamezőit, a béke és kitartó munka korszakában pedig mi is elfoglaltuk helyeinket és készséggel állítottuk időnket, szorgalmunkat, szerény tehetségeinket hazánk jóllétének, a magyar történet, tudomány és művészet szolgálatába. Nagyméltóságod tegnapelőtti válaszában bölcsen következtetve a nyelvről az érületre, abbéli várákozásának kegyeskedett kifejezést adni „hogy mi is hiven ragaszkodunk a nemzethez.“ Legyen szabad kijelentem, hogy ez nem is várákozás már, hanem hogy ezelőtt és most is élt és él bennünk a tudat, hogy mi úgy mint minden más polgára e hazának édes gyermekei vagyunk, édes vérszerinti testvérei a nemzet fiainak, és hogy zsinagógánk szószékéről, melyről más mint magyar szó nem hangzik soha, mi is csak azon mindnyájunkkal közös eszmét hirdetjük: Szeretet Isten, haza és ember iránt. Poharát a püspökre emeli, kívánva, „hogy az egy Isten őt, a hit és tudomány, a béke és testvéri szeretet fölként és lelkes apostolát, a katholika egyház örömeire és büszkeségére a hit, remény és szeretet, ezen mindnyájunkkal közös vallásos eszmények dicsőséges diadalára sokáig éltesse.“

* E magasabb szárnyalású beszéd, melynek hatását a szép előadás is fokozta, határozottan czélt ért, mert a beszéd végeztével kitörő tapsvihar és éljenkiáltások saját hivei részéről meggyőzhették a püspök excellenciáját arról, hogy a rabbinak az álláspontja az igazabb.

X.

Az országos rabbiképző X. értesítője.

II.

Az intézet tulajdonképeni történetét Bánóczy dr. 14 fejezetben annyi szempontból és olyan tömören szedte csoportokba, hogy egy újságcikkben alig lehet róla csak hozzávető képet is adni. Mindazonáltal a főbb vonásokat megkísértjük a következőkben összeállítani:

Az országos rabbiképzőt már fönnállása második havában, 1877. nov. 15-én ő felsége Trefort közokt. min. és mások kíséretében látogatásával tüntette ki és ez alkalommal az intézet beható megtekintésével kapcsolatban a zsinagógát is megnézte s az intézet első évi értesítője szerint: „legmagasabb megelégedésével és azon legkegyelmesebb biztosításának kifejezésével hagyta el, hogy az országos rabbiképzőt ezentúl is magas védelmében részesíti.“

Az országos rabbiképző, mely a közoktatásügyi miniszterium felügyelete alá tartozik, s a melynek vezetését egy a miniszterium által kinevezett vezérő-bizottság gyakorolja, az eredetileg megállapított terv szerint; alsó és felső tanfolyamból áll. Az alsó tanfolyam, melybe négy gymnasiumi osztályt végeztek, vagy az ennek megfelelő vizsgát kiállottak vétetnek fel, ha kellő héber ismeretekkel is bírnak, eredetileg 6 osztályból állt; de ez czélszerűtlennek bizonyulván, a tanári kar 1880. jun. 23-ikán kelt előterjesztése értelmében a közokt. miniszter 1880. aug. 23-án helybenhagyta, hogy az alsó tanfolyamot egy évfolyammal kevesbitsék s helyette az eredetileg 4 évfolyamból állott felső tanfolyamot egy évfolyammal megtoldják.

1881. végén és 1882. augusztus havában a közokt. miniszter a tanári kar figyelmét felhívta, hogy a rabbiképzőt algymnasiummal egészítsék ki; de a tanári kar 1882. jan. 5 és u. a. év szept. 24-én a rabbiképzőt mai szervezetében meghagyatui véleményezvén, ez máig is — szerintünk legalább — csonka.

A rabbiképző alsó tanfolyama a főigazgatói kerületek megállapításakor a bpesti kir. főigazgatóság hatáskörébe lett beosztva; de a vezérőbizottság felterjesztése folytán — a theologiai szakiskola kiegészítő része czimén — 1884. évi 34,584. számú közoktatásügyi miniszter rendelettel autonómiaja újra megerősített. A főigazgatói jog- és hatáskört a 12 fővárosi és 12 vidéki tagból álló vezérőbizottság gyakorolja, mely a képviselőház 1880. márcz. 12-iki határozata értelmében a közokt. min. kinevezése folytán a következőkből áll:

1. *Budapesti tagok*: Baumgarten Ignác földbirtokos, Hatvani Deutsch Bernát földkirtokos, Deutsch Samuel a pesti zsidó hitközség alelnöke, dr. Goldziher Ignác egyetemi magántanár, dr. Hirschler Ignác gyakorló orvos, dr. Kayserling M. hitszónok, dr. Kohn Samuel hitszónok, dr. Simon József ügyvéd, Schweiger Márton földbirtokos, Stern Bernát magánzó, Wahrman Mór orsz. képviselő, Österreicher P. E. rabbisági elnök Ó-Budán.

2. *Vidéki tagok*: Hochmuth Ábrahám főrabbi Veszprémben, Steinhardt Jakab főrabbi Aradon, Fischer M. E. főrabbi Makón, dr. Klein Mór főrabbi Nagy-Becskereken, Sidon Simon főrabbi Nagyszombatban, báró Schey Fülöp földbirtokos Kőszegen, podhrágyi Popper Lipót földbirtokos Podhrágyon, Gelsei Gutmann Henrik izr. községkerületi elnök N.-Kanizsán, Holländer Leo izr. községkerületi elnök Eperjesen, buziási Eisenstädter Ignác izr. községkerületi elnök Temesvárott, Schreiber Ignác izr. községk. elnök Győrött, Steinfeld Antal izr. községk. elnök Debreczenben.

Azóta elhaltak: Baumgarten Ignác, Steinhardt Jakab, báró Schey Fülöp, podhrágyi Popper Lipót és Holländer Leo. Ujjonnan kinevezett tagok: Pollák L.

rabbi Budapesten, dr. Rosenberg Sándor főrabbi Aradon.

A vezérő-bizottság elnöke: Schweiger Márton, jegyzője: dr. Simon József.

A tanári kar kebeléből a vezérő-bizottságba évről-évre két tagot választ.

Az alsó tanfolyamban a theologiai oktatás tárgyait csak némi ingadozás után állapították meg. A szentírás oktatásban 1879/80 óta két csoportban részesül az ifjúság, az A) csoportban az I. és II., a B) csoportban a III., IV. és V. osztály. Az alsó tanfolyamban a theologiai oktatás 4 év óta így oszlik meg: 1) szentírás, Mózes 5 könyve, A) és B) 2—2 óra; 2) szentírás: próféták és Hagiographák A) 4, B) 3 óra; 3) talmud: statur. 6 óra; 4) talmud: curs. 3 óra (Kik az alsó tanfolyamon a talmudban otthonosabbak, a felsőben vesznek részt); 5) a héber nyelvtan: az A) folytatólag 1 óra; 6) aram nyelvtan: B) 1 óra (csak 1880/1. óta rendes tantárgy); 7) a zsidók története a babiloni fogságtól a XIX. századig 1 óra (e tárgy az első évben szerepelt, a következő háromban nem, az 1880/1. 2 órán adták elő.) Az órák száma hetenkint van véve. A gymnasiumi tárgyak tananyaga az országos tanterv szerint, csak hogy 5 alsó osztályhoz alkalmazva, van felosztva. Érdekes az orsz. rabbiképző alsó tanfolyamának tanterve a gymnasiumokéhoz viszonyítva, amennyiben az tűnik ki belőle, hogy a magyar nyelvre 3 órával, a latinra, történelemre és matematikára 2—2-vel és a bölcsészetre 1-gyel, több órát fordítanak, a főgymnasiumnak megfelelő rabbiképzői alsó tanfolyam egész tanulmányi ideje alatt mint a főgymnasiumban; ellenben a görög és német nyelveknek, a természetrajz és fizikának itt kevesebb időt szentelnek, ami a természetrajz és fizikánál — szerintünk — alig volna helyén.

A tanári kart és munkakörét a következőkben ismertetjük:

Folyó sz.	A tanár	Tantárgy, melyet előadott a		Heti óráinak száma
		felső tanfolyamban	alsó tanfoly.	
1	Bacher Vilmos dr., az intézet megnyitása óta rendes tanár.	Bevez. a szentírásba Szentir. magyarázata Midrás Az exegesis története	Szentírás Zsidók tört. Német	17
2	Bánóczy József dr., az int. megnyitása-kor segéd. 1878/9 óta rendes.	—	Magyar Philosophia Magy. történ.	17
3	Bein Károly, 1878/9-ben segéd. 1880. óta rendes.	—	Természetr. Physika Mathematika	23
4	Bloch Henrik dr., 1881/2-ben segéd. 1882/3 óta rendes Kont Gy. helyébe.	—	Világtörténet Görög	18
5	Bloch Mózes, az int. megnyitása óta rendes tanár.	Talmud Szertartástan	—	13
6	Brill S. L. r. k. tan. a megnyitás óta.	—	Talmud	6
7	Deutsch Henrik, az izr. tanítóképz. ig. r. k. tan. a megny. óta.	Bevezetés a talmudba	Talmud Szentírás Héber és aram	10
8	Kaufmann Dáv. dr., az int. megnyit. óta rendes tanár.	Zsidók története Vall. bölcsezet s tört. Homiletika	Német Görög	16
9	Schill Salamon, 1878/9-ben nevezte ki rend. t. dr. Simonyi Zs. ideig. segéd tanár helyébe.	—	Latin Görög	23

A tanári kar évenként választ elnököt, jegyzőt és könyvtárnokot. Elnökké 10 éven át Bloch Mózes, könyvtárnokká pedig az intézet megnyitása óta mindig Kaufmann Dávid drt választotta meg. A jegyzők és osztályfőnökök váltakoztak.

A tanulók különböző szempontokból összeállított statisztikáját évről-évre ismertetni nem engedi szűk terünk, mindössze is a szembeötlőbb részeket állíthatjuk szembe.

Az intézetnek megnyitásakor mindössze 31, a 10 év múltán már 115 tanulója volt; akkor a felső tanfolyamba 6, az alsóba 25, az évtized végén a felsőbe 21, az alsóba 94 tanuló járt. Az intézet a rendkívüli tanulóktól nem tud szabadulni, aminek oka, hogy az intézetbe beiratkoztak a szükségesnél vagy kevesebb héber, vagy pedig kevesebb világi tudással — ami sürűbben fordul elő — iratkoznak be. De a téren is haladás mutatkozik, amennyiben az első évben a felső tanfolyamban fele (3) volt rendkívüli, míg az évtized végén egy sem az alsóban akkor felénél több (13), az évtized végén egyötöde (18).

Az első évfolyamban az intézetben 20 megye volt képviselve, az évtized végén már 37. A rabbiképzőbe az első évtizedben 42 megyebeli növendék járt; ezek közül legtöbbet Zemplénmegye 53-at, Pestmegye 43-at, (maga Budapest 37-et), Liptó, és Nyitra megye 37—37-et, Szabolcs 29, Trencsén 28, Abauj 25, Pozsouy és Veszprém 24—24-et szolgáltatott. Legkevesebb tanuló került ki Arad-, Szolnok-Doboka- és Vas megyékből 1—1, továbbá Kolozsmegyéből 2, Bács-Bodrog-, Csongrád-, Nógrád-, Somogy-, Tolna megyékből 3—3.

Érdekes a tanulók korát feltüntető táblázat, mely arról tesz tanúságot, hogy a rabbiképzőbe más felsőbb intézetektől eltérően 26, 27, 33 éves koru növendékek is jártak. Ennek oka az, hogy a jesibák növendékei később ébredve a világi tudományok szükségletére, akkor kezdik azokat megszerezni, mikor a középiskolai ifjúság tanulmányával végezni szokott. Ez a körülmény azonban rendszeren csak a növendékek előmenetelének szolgál előnyére.

A rabbiképző tanulóinak száma átlag csaknem fele részben nagyrészt szatócsok és kiskereskedők fiaiból kerül ki, iparos és más társadalmi osztályhoz tartozók gyermekei kevésbé veszik igénybe.

A nyelvi viszonyok azon megyék szerint, melyek a legtöbb tanulóval vannak képviselve, továbbá a társadalmi osztályok szerint, melyekből ezek kikerülnek, természetessé teszik, hogy legtöbben magyarul, németül, egy jórésztük pedig magyarul, németül és tótul beszél; kik tisztán magyarul, vagy csak németül, tótul tudnak, az egész évtized folyamán kevesen voltak, s aki az állam nyelvét nem értette, olyan az első három évben akadt (1878/9-ben 3), 1879/80 1882/3 és 1886/7-ben 1—1.

Az intézet tanulóinak nagyrésze ugyanitt nyert teljes kiképezést. A hazai középiskolák 96 növendéket szolgáltatott az alsó tanfolyamnak, az intézetben pedig 116 állta ki a felvételi vizsgát. Másutt nyert érettségivel az intézetbe lépett 10, az intézetben tett érettségivel távozott 7. A többi az intézetben folytatta felsőbb tanulmányait. Azok arányszáma, kik az intézetben folytatják tanulmányaikat, egyre javul.

(Folytatjuk.)

H—r.

IRODALOM.

Könyvismertetés.

Leviticus, vagyis: Mózes harmadik könyve. Mászszoretikus szöveggel. Magyarra fordította és tárgyi magyarázatokkal ellátta: Deutsch Henrik, az orsz. izr. tanítóképezde

igazgatója és az orsz. rabbiképző-intézet rendk. tánára.

Budapest. 1888. A szerző sajátja.

Biztossággal és határozottsággal halad a szerző azon cél felé, melyet magának kitűzött és melynek helyességét és jogosultságát az első két könyvben felismertünk és e becses lapokban ismertettünk. Ha amazoknál mondtuk, hogy a szerzőnek sok nehézséggel kellett megküzdnie és iparkodtunk ezt kideríteni: most — e harmadik kötetnél — azoknak, kik a szentírást ismerik, nagyon fölösleges ezen mozzanatra újra rámutatni. Csak a 13—15. fejezetekre (תוריע מצורה) hivatkozunk, vagy a 26-ra (בהקתי) és minden biblia ismerő belátja, hogy szerzőnek, kinek célja zsidóknak adni magyar fordítást, aki a hagyományos felfogást, a tudományos felfogással is iparkodik igazolni, hogy bizony neki meggyült a baja. De hát tudjuk már, hogy Deutsch Henrik nem kiméli a fáradságot, nem riad vissza az akadályoktól. Ennek fényes bizonyosságát adja e művében is. Hiszen különben a szentírás minden fejezetének — hogy ne mondjam versének — meg vannak különleges sajátosságai, hát még minden könyvének!

Mennyit fáradoztak már a klasszikus bibliamagyarászok, hogy Leviticus első versének első két szavát helyesen állapítsák meg! Ki nem tudja, hogy Rási legiós számra idézi a magyarázó véleményeket, csak hogy e könyv első versében rejlő nehézségekkel megküzdhessen. Még a szellemes Ibn Ezra sem éri be szokott jellemzős rövidségével, neki is sok mondanivalója van. Szerzőnk mind ezeket és sok más véleményeket és felfogásokat egyetlen rövidke megjegyzésben öszpontosítja, igen találó fordításának magyarázatául.

A nyelvtani és nyelvismeret egész kincses bányája tárul fel élénk e kötetben, akármely lapra tekintünk, könnyű nyelvezettel és sikeres szabatosággal irt nyelvtani és nyelvi fejtegetéseket találunk, és ha a szerző gyakran utal az előbbi két könyvében mondottakra, akkor azokkal az itteni, az itteniekkel pedig amazok helyességét erősíti meg. Rámutatunk I. f. 1. és 2. verseire; II. f. 5. 14. sat.; VII. f. 15. v. sat. Nyelvi szempontból igen szép a 20. fej. 3. és 5. v. XXV. f. 29 v. XXVI. f. 13. v, és még számtalan helyen.

A tárgyi magyarázatok sok eredeti, nemkülönben talmudi és theologiai ismereteket közölnek. Így mindjárt a 2. vers tudatja velünk, hogy vallásunk nem parancsolja az emberre az áldozatok hozását, sőt éppen talán korlátozni akarja, ezért ró arra, aki magát valamely állat feláldozására elhatározza, annyi szigorú, nyúlós részletességgel körülírt köteleltséget.

Paedagógiai szempontból megbecsülhetetlen szolgálatot tett a szerző, midőn oly helyeket minők Leviticus 13—15 fejezetei; vagy a 22. fej. hol a gyermeki látókörtől oly távol eső dolgok vannak érintve, tapintatos fordítással és magyarázattal hozzáférhetővé lön.

A theologiai fejtegetések közül csak azt a kettőt akarjuk a sok szép közepéből kiemelni, melyek a מלאכה és מלאכת עבודה közti különbséget; (XXIII. fej. 7.) és a ממחרת השבת állapítják meg. (XXIII. 11.)

Sok helyütt betekintést enged a tudós szerző a szentírási törvények keletkezési módjába, a mi akár vallásbölcséleti, akár történelmi, vagy tudományos szempontból egyaránt tgen érdekes és felette tanulságos. A tisztelt olvasó mindezekből meggyőződhetik, hogy e remek mű méltán megérdemli a pártolást. Hogy miért nem részesül az érdemlett pártolásban — mert azt hallom, hogy a szerző még annyit sem vett be, a mennyit az első könyvnek könyvkötői költségei tettek ki — azt nem tudom. Egy ideig azt hittem, hogy az én ismertetésem az oka és mert azt hiszik, hogy én csak nyakra-főre mint

fogadott dicsénekes szórom világgá a mű magasztalásait. De az „Allgemeine Zeitung des Judenthums“ m. é. 47. számában Dr. Neumann E. nagy-kanizsai rabbtól Deutsch Henrik bibliafordítására és magyarázataira oly dicsérő ismertetést olvastam, melyhez képest az én számokkal adott ismertetésem száraz tényeknek mondhatók. Még egy másik németországi lapban szintén egy tudós rabbtól jelent meg e bibliáról nagyon hizelgő megbeszélés. Hát akkor csak nem vádolhatom magamat, hogy tulzásokba estem vagy esem! Igaz, hogy nálunk Magyarországon általános a panasz, hogy könyveket nem vesznek, de a zsidók e tekintetben mindenhol dicséretes kivételt tettek, vagy e tekintetben is magyarosodunk? [Különben azt hiszem — mert én a legjobb véleményt táplálom hazai zsidóságunk iránt, — hogy sokan, nagyon sokan a mű befejeztét várják, hogy az egész művet egyszerre szerezhessék meg. Kívánjunk a derék szerzőnek erőt és egészséget, hogy művét befejezhesse és megérje, hogy neki kelljen panaszkodnia, hogy nincs annyi ideje, hogy a sok helyről jövő sürgető megrendeléseknek eleget tehessen.

Ben-Jehuda.

Hitközségi élet.

— A debreczeni izr. hitközség jelentése. —

A debreczeni izr. hitközségi előljáráóság 1887. évi működéséről szóló jelentést vettük, mely a hitközségi alapszabályok értelmében havonként a képviselő-testület elé terjesztett ügykezelési jelentésekből van összeállítva.

A bevezető részben számot ad a jelentés arról, hogy az egyesült debreczeni izr. hitközség fennállása első évében alapított minden vallásos és közhasznú intézményének megszilárdítása körül folyt ez évben a munka. A hitközség kezdeményezése alapján felépült mikvet (ritualis fürdő) a lefolyt évben bocsájtották a használatba s a jótékonyt az ünnepek alkalmával, különösen husvétkor, bőkezűen gyakorolták.

Az 1886-ban létesített 4 osztályu fi- és 6 osztályu leányiskola az első évi zárvizsgával meggyőztek arról, hogy ezen intézetek paedagogiai vezetése jó kezekben van s az alkalmazott tanerőkkel együtt az iskolai ügyeket hathatósan szolgálták. Az iskolai ügyosztály indítványára külön hatáskörrel bíró iskolaszék létesítésének szükségessége kimondatván, s alapszabályai a képviselőtestület által elfogadtatván, az iskolaszék intézménye az 1887. évi decz. 18-án életbelépett. A hitközségnek iskolájára vonatkozó törekvését Debreczen város is méltatta, amennyiben az 500 frtnyi évi segélyt a városi tanács előterjesztése folytán 800 frtra emelte fel. Az iskolában az 1887/8. tanévben 297 fiu és 194 leány, összesen 381 tanítványt irattak be, kik közül 129 tandíjmentes, 157 pedig leszállított tandíj mellett nyeri kiképeztetését.

Az általános ügykezelést 1701 ügydarab elintézésére, 23 előljáráóság, 15 képviselőtestületi és 78 különböző ügyosztályi és bizottsági ülés jelöli. A népesedési mozgalmat a következő számok tüntetik fel: született 80 fiu és 67 leány, összesen 147; meghalt 39 férfi és 39 nő, összesen 78, ami rendkívül kedvező viszonyokról tesz tanuságot. Házasságkötés volt 30.

A pénzügyi viszonyok, bár a kiadások a bevételekben fedezetüket nyerték, s a költségvetés megfelelően érvényesített, még sem mondhatók kedvezőknek; mert bár a 28,131 frt 85 kr. bevétel a kiadásokkal szemben 314 frt 99 kr. pénztári maradványt tüntet fel, az egyes tételeknek bevétele és kiadásai között

jókora különbségek vannak. Így a 12,000 frtan előirányzott gabellajövedelem csak 9516 frtba nyert megvalósulást, az iskolakiadások 5867 frt 75 krt vettek igénybe, holott bevételei csak 1783 frt 42 krra rugtak, és az 5836 frt cultusadóból csak 3896 frt 50 kr. folyt be, tehát $\frac{1}{3}$ rész az adóhátralék.

Azt hisszük, ez az utóbbi tény egymaga eléggé megmagyarázza a jelentés bevezető részében tett azon panaszt, hogy a hitközségben az ügyek iránti buzgalom, odaadás és lelkesedés a lefolyt évben az előzőhöz képest jelentékenyen alászállt; de a mit a jelentés azzal okol meg, hogy a kitűzött üléseket a meghívott tagok részvétlensége miatt számos esetben meg sem lehetett tartani. Mi azonban egy másik okát is tudjuk, s ez az, hogy az egyesült hitközség kebeléből egy új orth. hitközség vált ki. Hát ez semmi esetre sincs rendén, mivel a jelenlegi egyesült hitközség előljárósága olyan irányban működik, mely egyedül hivatott a magyar zsidóságot egy tömör egészszé tenni, s ez. A vallásos szellemmel párosult művelődés! És azok sem járnak el helyesen, akik a hitközség előljáróságát arra készítik, hogy jelentésében ezt írja: „az előljáróság célirányos törekvése csupán a hitközség egyetemének akaratában és támogatásában leli egyedüli biztosítékát a kívánt eredmény elérésére.“

Ez a megjegyzés tán felrázza az egyes hitközségi tagokat a lethargiából.

A—b.

Szellemszikrák.

a talmud, midrás és a későbbi rabbinikus irodalomból.

Mikor már elfogyott a bor a pinczéből, akkor tudod meg csak, hány a barátod.

Roszra ha fordul dolgunk, álmunk is szaporitja hűtlen barátaink számát; kerül, mintha vele is jót tettünk volna.

Kölykét vesztett, nekivadult medvével inkább óhajtasz találkozni, mint azzal, kinek hálával tartozol.

Szivedre helyezted a kezedet, mikor ígéretet tettél.

Most, hogy megismertelek, tudom, hogy a helyre mutáttál akkor, hol a hazugság lakozik.

Vannak, kik barátjaikat akkor vádolják hűtlenséggel, mikor hűtlenné akarnak lenni ők maguk.

Kibékített ellenségben, pénzen vett barátban ne bizzál.

Cselédeink hamissággal vesznek körül, — panaszkodnak az urak.

Ugyanigy panaszkodnának a cselédek, ha az urak ők volnának és uraik cselédek lennének.

Kik a legszigorubban hajtják be követelésüket, rendszeren a legrosszabb fizetők.

A hányszor édes szavát hallom a becstelen hízogónak, a vipera oduja jut eszembe, melynek nyílásán liliom és rózsza nyílik.

Hárman szeretnek hármat, a nélkül, hogy kutannak, szeretetük tárgya megérdemli-e szeretetüket, vagy sem:

A szülő gyermekét.

A művész munkáját.

És minden ember hazáját.

Ravasz nyelv, sima ajk, be sok ártatlan vért ontottak már!

Nyelve emeli az embert minden élő lény fölé.

És nyelve alávalóbbá teszi az embert a legnyomorultabb féregnél.

Talmudista.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük lejárt, sürgősen és teljestsztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“ szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 3. sz.

Heti naptár.

Vasárnap (1888. jun. 10.) 5648. tamuz első napja (Ros chodes tamuz 2. napja), hétfő tamuz 2, kedd 3, szerda 4, csütörtök 5, péntek 6, szombat 7. Délután olvassák az 5. pérek-et. Heti szidra: **Chikas**.

H I R E K.

— **Adományok.** A pesti izr. hitközség legközelebbi választmányi gyűlésén Wahrmann Mór elnök. orsz. képviselő a következő befolyt adományokat jelentette be: I. Az új kórház építésére Brachfeld Arnold és Kohn Lipót 1000—1000 frtot; Brachfeld Adolf és Wodianer Fülöp 500—500 frtot; Hirschler Frigyes és neje, Hirsch Gusztáv, Pinkás Zsigmond és neje 200—200 frtot; Birnbau Jakab, Birnbau Manó, Mangold Mór, Stiller Mór dr. 100—100 frtot; Jónás Ignác 50 frtot; Thein A. 40 frtot adományoztak; a templom adakozásából e célra befolyt 82 frt. — II. Szegények segélyezésére adakoztak: Machlup Ede 100, Bloch Mór 50 frtot, Wellisch Alfréd 20, Heinrich Kálmán dr. 300 közös- és 200 kádfürdői jegyet.

— **A téli imaháznak,** melyet mint előző számunkban említettük, a pesti izr. hitközség rendezett be, Wahrmann Mór orsz. képviselő értékes frigladatakarót ajánlékozott.

— **Magyar zsidók a brüsszeli kiállításon.** Mint a Barcellonain Koppelynek, olyan szép szerep jutott a brüsszeli kiállításon Lederer Sándor dr. miniszteri titkár hitsorsosunknak, ki a f. hó 7-én megnyitott

brüsszeli kiállítás alkalmával a belga királynőt magyar nyelven üdvözölte és pompás orchidea-csokrot nyújtott át. A királysátort, mely ő felségeik figyelmét magára vonta, Lederer felajánlotta a királynőnek, mit ő felsége köszönettel fogadott el és magyarul így válaszolt: „Hazám naponkint eszembe jut, valahányszor e sátorba lépek, örülni fogok a magyar ipar és barátság fölött.“ A magyar ipar iránti érdeklődésüket egyébiránt ő felségeik különösen a Fischer majolika, a Fischer és König butor és Jungfer mülakatos tárgyai iránt még a megnyitáskor bebizonyították. A két első czég zsidó.

— **Rabbi a magyar tud. akadémián.** Tudományos akadémiánk I. osztályának f. hó 4-én tartott felolvasó gyűlésén Goldziher Ignác dr. I. tag, egyetemi m. tanár s a pesti izr. hitk. titkára Schreiner Márton dr. fiatal csurgói rabbinak „Az izlam a négy első században“ cz. művét olvasta fel, melyben a bpesti rabbiképzőből kikerült fiatal rabbi, ki irodalmi dolgozataival már növendék korában is kitűnt, nagy alapossággal és gazdag forrás-tanulmányokkal érdekesen tárgyalja egy szorosán véve szakmáján kívül eső vallás négyszázados mozgalmait, bebizonyítván ez által, hogy a modernül képzett rabbinak nemcsak felekezetünk, hanem a magyar irodalom is hasznát látja. A rabbiképző és a csurgói hitközség egyaránt büszke lehet Schreiner Márton drra.

— **A magyar zsidó tanítóság Gönczy Pálnak jubileuma** alkalmából ezüst babérkoszorúval kedveskedett, melyet Szántó Elezár küldöttség élén az Izr. „Tanügyi Ért.“ szerint, a következő beszéd kíséretében nyújtott át: „Méltóságodnak a zsidó népiskola körül szerzett bokros érdemeit ez ünnepélyes órában ecsetelni, vagy a hazai zsidó néptanítók mélyen érzett hálájuknak méltó kifejezést adni most — fizikailag lehetetlenség; ezért csak azon egy ténynek felemlítésére szoritkozom, hogy ha a zsidó népiskola és a tanítók ma állandó és rendezett viszonyoknak örvendeznek, úgy azt csakis méltóságod tapintatának és államférfiai bölcsességének köszönhetjük. Legyen tehát megengedve nekem a zsidó tanítók nevében, e szerény emléket hálájuk és szeretetük csekély jeléül átnyújtani, azon biztosítással, hogy a mint ennek nemes érczelevelei el nem hervadhatnak, úgy irántad való szeretetünk és tiszteletünk szivünkben ki nem fog mulni soha.“ Gönczy Pál válasza ugyancsak az idézett lap szerint az, „hogy Gönczy, a részéről tapasztalt törvénytelenégeket soha el nem tűrte és hogy miután meggyőződött, a magyar zsidó tanítóság hazafiságáról (Élénk éljenzés) úgy tekintette őket, mint hajdan Mózes a bokrot, a mely lángolt és melyből e mondat hallatszott: „Szent ez a hely.“ (Élénk tetszés.) Önök előtt is lángol egy bokor és ez Magyarország. (Élénk tetszés.) Önökre nézve tehát szent ez a hely. (Zajos tetszés.) Ezért oldják meg sarukat és úgy jöjjenek e helyre (Élénk tetszés.) Ne tévesszék soha szemök elől e lángoló bokrot és csepegtessék a gyermekek szívébe, hogy e földön élniök és halniök kell egyaránt. (Hosszantartó éljenzés.)“ Gönczy ezenkívül külön levélben is kifejezte rokonszenvét az orsz. izr. tanító egyesület iránt.

— **Esküvő.** Machlup Ede, nagyiparos leánya, Terka, Reitlinger Benno, párisi mérnöknek a dohány-utczai zsidótemplomban előkelő közönség jelenlétében, melyek sorai közt több magasraugó tiszt is volt, a lefolyt héten esküdt örök hűséget. Az lendületes alkalmi szónoklatot Kohn Sámuel dr. a sok idegen ajku vendégiránt való tekintettel, német nyelven tartotta, kiemelvén benne a szerencsés véletlent, mely szerint a menyasszony szüleinek ezüst menyegzője összeesett lányuk boldogságával.

Friedmann tanár főkantor vezetése alatt a templomkar is derekasan működött.

— **Az ó-budai izr. hitközség kérvényét,** a fővárosi tanács a lefolyt héten tárgyalta. E kérvényben, mint annak idején irtuk, a hitközség, hivatkozván az áldozatra, melyet a fővárosi tanács kívánságának eleget teendő, egy jövedelmező bérháza leromboltásával hozott, mivel az ut. kiszélesítésében akadályul szolgált, s hogy jótékony czélokra és iskolaügyére sokat kell áldoznia, a fővárosi tanácsot segélyért kereste meg. Az előadó javaslatára a fővárosi tanács ennél fogva a budai izr. hitközségnek 1000 frtot szavazott meg.

— **A miniszterelnök lánya zsidó nőgyeleti tag.** Radvánszky báróné, szül. Tisza Paula, mint a borsod-megyei árvizkárosultak segélyezésére alakult bizottság védnökasszonya — mint miskolczi levelezőnk írja — anyai kötelezettségei és teendői által okozott akadályok folytán a megye központján, Miskolczon meg nem jelenhetvén, a segélyügyben tartandó értekezletre a miskolczi nőgyelet és a tarsadalom kiválóbb tagjait saját otthonába hívta meg. Köztük volt a miskolczi izr. nőgyelet elnökasszonya, Grosz Józsefné és pénztárosa, dr. Gencsi Samuné is. Az értekezlet bevégezte után a báróné Grosz Józsefnétől tudakozódott a vezetése alatt álló nőgyelet felől s különösen elismerőleg nyilatkozván az egyelet felekezetenküli népkonyhájáról, felkérte Grosz Józsefnét, hogy a miskolczi izr. nőgyelet rendes tagjául jegyeztesse be.

— **Zsidók a Stefánia gyermekkorháznak.** A Stefánia gyermekkorház választmányának m. hó 25-én tartott választmányi gyűlésén többek közt örömmel vették tudomásul, hogy Neumann Frigyes vál. tag ezüst lakodalma alkalmából 200 frttal és Neuwelt Ármín hagyatékából 300 frttal járultak az egyelet alaptőkéjéhez.

— **Sátor-Alja-Ujhelyen** az új orth. zsinagóga építése mielőbb tetet ölt. Az építkezés 20,000 frtba kerül, és eperjesi vállalkozók felügyelete alatt foly. A s.-a.-ujhelyi zsidók közti szakadásnak ilyen momentumot építenek — az orthodoxok, melyet csak éppen azért nem lehet fájlalni — mert istenháza.

— **Elnökválasztás.** Szeniczi levelezőnk értesít, hogy Sinnreich D. H.-t a hitközség régi tagját s nagybecsült elnökhelyettesét f. hó 3-án egyhangulag magválasztották az ottani izr. hitközség elnökévé és reményét fejezi ki, hogy a hitközség rendezetlen iskolaügyét, Marmorstein J. L. rabbival kezelt fogva, ki ez ügyben f. hó 2-án csinos templomi szónoklatot tartott, rendbe fogja hozni.

— **Hivatásának lett áldozatává** — mint nagy-salói tudósítónk írja — Spitzer Leo dr. ottani városi s körorvos, aki hullamérgezés folytán f. hó 3-án elhunyt. A megboldogultnak a város és vidéke előkelősége tömegesen adta meg az utolsó tiszteletet és sírjánál Jungreisz Pál rabbi szívéhez szóló emelkedett beszédet tartott. Az elhunytat neje és 5 gyermeke gyászolja.

— **Gruber Lajos dr.** fiatal fővárosi ügyvéd, gazdag szakismeretű munkatársunk, ki lapunknak tartalmas cikkei »Exiguus« név alatt írja, a magyar jogászegylet bürtönügyi bizottságában f. hó 1-én a »rab élélmezésről« kiváló szakértelemmel kidolgozott, igen érdekes felolvasást tartott, melyben nálunk a zsidó raboknak és Boszniában a török raboknak élélmezési terén vallási szempontból fennálló engedményekre is kiterjeszkedett. Az ügyet egyéb-

iránt lapunk egyik nem régi számában is érintette. A jeles felolvasást nagy testzéssel fogadták.

— **A nemeslelkű emberbarátok** száma ismét szaporodott egy zsidóval. Párisból írják, hogy **Bamberger** nevű hitsorsosunk 300,000 frnkot adományozott egy menhely felállítására és fentartására, mely éjjeli szállást nyújtson bármely felekezetű szegénynek. Az intézet mely minden lehető kényelemre van berendezve, nagy ünnepekkel, városi és katonai notabilitások jelenlétében, a napokban nyílt meg.

— **A török-szt.-miklósi izr. hitközség rabbija**, **Stein Miksa**, két évi működése alatt hazánk nyelvének kellő érvényt szerzett a zsidóságában, s anynyira tanügybarát, hogy a szűkké vált hitközségi iskolahelyiségek helyébe a saját lakását ajánlotta fel. Mult hó első felében pedig felkérte az ottani chevrat, hogy a sevuosz ünnep másod napján a szokásos adakozásokat az árvizkárosultak javára juttassák. Felszólítását szép eredmény koronázta.

— **Ezüstlakodalmom.** Nagyváradai levelezőnk írja: **Auspitz Adolf** nevelő és tanintézettulajdonos nevével május 27-én ülé meg ezüstlakodalmát. A jubiláns vallásunk törvényeihez ragaszkodva, teljesen be tudott illeszkedni a modern társadalomba; a családi tűzhely fáradhatlan ápolgatása mellett a közélet kivánalmainak is eleget tett; tanított és számtalan példát mutatott a hazafiságra. Az örömeiben való általános részvétel méltó jutalma a férfias munkálkodásnak, méltó gyönyöre munkálkodását elősegítő derék hitvesének. A jubilánsok boldog aranylakodalmát a jó tanítónak ezrekre menő tanítványai és tisztelői teljes szívből kívánják.

— **Saloniki város képviselő testületének immár 3 zsidó tagja van.** Az utóbb megejtett választások alkalmával ugyanis a két kisorsolt zsidó tag mellé, kiket a keresztények és mohamedánok újra nagy szótöbbséggel választottak meg, még egy harmadik zsidó képviselőtestületi tagot is választottak. E tény érdekességében még az által nyer, hogy Salonikiben 15 évvel ezelőtt a zsidó még minden közhivatalból ki volt zárva.

— **Alexandriában izr. kézműves egylet alakult**, mely az ottani zsidók közt a kézmű támogatását, továbbképzését és emelést tűzte ki célul.

— **A lotharingiai izr. consistórium elnöke**, **Morange Lajos** — mint Metzben jelentik — május 15-én 83 éves korában elhunyt. A megboldogult az előtt Metzben egész Franciaország központi rabbi-iskolájának tanára s tiszteletbeli nagyrabbi volt, ki még 1882-ben ünnepelte meg hivataloskodásának 60 éves jubileumát és aranylakodalmát.

— **Figyelmes elismerés.** Egy rotterdami (Hollandia) felsőbb leányiskolában, melybe csak egy zsidó felekezetű leány jár, jutalomkiosztás volt. A zsidó leány holland fordítású héber imakönyvet kapott, míg a többi jutalmazottról új-testamentummal emlékeztek meg.

— **Mathew Arnold halála** — mint Londonból írják — súlyos veszteség az angol zsidókra nézve. Az elhunyt volt az első angol, aki a zsidó iskoláknak hivatalos uton nagyobb figyelmet szentelt, amennyiben mint királyi felügyelő éveken át mindig megjelent a zsidó iskolák vizsgáin. Jellemző a tétel, melyben a zsidó iskolákban tett tapasztalatait összefoglalta. „A héber nyelv oktatása nemcsak, hogy az általános mivelődésnek hátrányára nincs, hanem még arra nézve inkább igen kedvező. Idegen nyelv tanulása — a szakemberek véleménye szerint — kitűnő szellemi gyakorlat, mely a tanulásra nézve az általános tanítás nehézségeit könnyen-legyőzhetőkké teszi.

Ezen nézetet igen megerősítik azon kedvező eredmények, melyeket a zsidó tanulók, dacára a sok időnek és erőnek, mely a héber nyelv tanítására fordítandó, felmutatnak.“

— **Régi sirkő.** Orleansból írják, hogy ott egy régi kápolna lebontott falában régi zsidó sirkőre akadtak, melyet az orleansi archeologiai társaság Párisba küldött, hol **Renan** és **Derembourg** kiderítették, miszerint a sirkő egy 1293-ban elhunyt zsidóé volt.

— **»Hebroni rózsák«** című négyes küldetett be hozzánk. Zongorára szerzette **Brück Gyula**. A mű tarkán összeillesztett zsidó dallamokat, legnagyobbbrészt templomi énekeket tartalmaz, melyeket szerző sok zenei érzéket tanusító ügyességgel a francia négyes formájába tudott öltöztetni. Ámbár a darab könnyed zenei stíljé arra mutat, hogy szerző tánczra szánta, mégis csak mint érdekes egyveleg tarthat számot bármily felekezetű zeneértők pártolására. Mint tánczdarab egyrészt az egyes valóban szép templomi dalokat profanizálná, másrészt aránylag kevés benne a tánczra serkentő, mulattató motívum. A mű **Táborszky** és **Parsch** zeneműkereskedésének kiadásában jelent meg, és **Bischitz Jnhanna** urnőnek van ajánlva. (dr.—ó.)

— **A krakói egyetem egy zsidó tanára**, **Oettinger József**, a m. hóban ünnepelte meg születésének 70-ik évfordulóját, mely alkalomból számos ovatióban részesítették s az egyetem üdvözlő felirattal és arany tollal fejezte ki elismerését. Feliratokkal tisztelte meg továbbá az orvosegylet, az izr. hitközség, a zsidó kórház, melynek 40 év óta főorvosa. stb.

— **San Remóban** izr. hitközség alakult, melynek 50 tagja van és saját temploma meg temetője. Eddig a a San-Remóban elhunyt zsidókat, a kik ezen üdülő helyen sűrűn fordultak meg, a kath. temetőben tették örök nyugalomra.

— **Gortsakoff hgnő** röpirata, melyben a zsidókat védelmébe fogadja, megjelent angol nyelven is. A fordító nem más, mint **Guedella**.

— **Érdekes jogi eset.** A fürthi városi hatóság egy határozata ellen, mely egy **Bock Leonhard** Jakob iskola-köteles 10 éves fiu vallásos nevelésére vonatkozik úgy a protestáns lelkészi hivatal, mint a városi és kerületi rabbi feljelentést tett a bajor törvényszéknél. A fiu egy protestáns nő törvénytelenül született fia, ki anyjának természetes atyjával, egy zsidó kereskedővel utóbb megkötött házasság folytán törvényesítve lett, ezenkívül a fiu szülői közjegyző előtt is szerződést kötöttek, hogy gyermekeik a zsidó vallásban nevelendők. Ámbár a fiut annak idején a protestáns anyakönyvbe vezették és megkeresztelték, a törvényszék mégis kimondotta, hogy a vegyes házasságokból származó gyermekek vallásos nevelésére vonatkozó törvények a zsidó és keresztény közti házasságra is vonatkoznak, s ennél fogva a fiu zsidónak nevelendő.

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeti regény a negyedik századból.

Két részben.

9

Irta: **Dr. Philippson Lajos.**

Fordította: **Háber Samu.**

— Első rész. —

S z e f f o r i s z.

Végre határozott. Nagybátyjánál nem maradhatt tovább, nem élhetett tovább olyan emberrel egy fedél alatt, aki atyja életét megmérgezte. Egy pillanattig Iddó tartóztatta, akinek az atyja iránti merényletben nem volt része. Kellemének teljes bűbájával

erült ez az ifju lelke elé, és lényé varázsa kis ideig narasztó hatást gyakorolt szívére. De vadul rázta meg fejét.

— El te veled is, legyen a te képed is kiszakítva alkemből, minden köteléknek meg kell szakadnia, mint a közeledhetném hozzá, leányához ez egyetlen embernek kit gyűlölök!... És hogy nem siklott volna az ő ereibe is egyetlen csepp azon méregből, melyet atyja, apám életének kelyhébe csepegtetett? Ilyen tájból csak burján fakadhat, ha virágja a legkedvebb színekben pompázik is és a legbódítóbb illatot erjeszti is maga körül!

Azonnal irt az öreg Amnonhoz, hogy valami ürügy alatt kérje mielőbbi hazatérését és lelkére kötötte, hogy evvel pillanatig se késlekedjék. Hisz már az is nehezére esett, hogy ezt Rómában kell be várnia. Azonban belátta, hogy lehetetlen atyja titkát megöriznie, ha maga szakít. Az ifjunak tehát képmutatókhoz kellett folyamodnia, mely jellemével éppen nem fért össze és amiben segítségére csak akarateréje és meggondoltsága voltak, miket élete sajátságos viszonyai neveltek benne nagyra. Egy oly sok oldalról elfoglalt és nagy vállalatokkal foglalkozó emberrel szemben, minő Mesullam, ez nem igen nagy megerőltetésébe került. De természetesen Iddo gyöngéd érzelmei éles szeme előtt barátjának ez a megváltozása soká nem maradhatott titokban és bájai és vonzalmi kíváncsiságaival többször megkísérelte, hogy az ifjut kihozza tartózkodó sodrából. De ez az egy gondolat sokkal inkább uralta az ifju esztét és szívé, hogysem lehető lett volna szerelme elrekesztett forrását rendes medrébe terelni. Amint a lány ezt észrevette, büszkeségében sértve érezte magát, és az ifjunak, kire még a féltékenység sem hatott, hátat fordított.

Amnon levele megérkezett és olyan kényszerült okokkal volt megrakva, hogy Patrika a leggyorsabb visszatérésre módot talált és nagybátyja minden ellenérvét visszautasíthatta. Alig hogy otthonába ért egy Mesullamhoz intézett levelében elutazásának valódi okára célzott, melyet ez megérthetett. Hadd tudja nagybátyja hányadán van vele, ha eddig nem vette volna észre, hogy elhunyt bátyjának írása már nincs kezei között.

Patrikát Szefforiszban nem fogadták örömmel. Járványos betegség dult az országban és az öreg Amnont, háza hű őrét, elragadta és Hillel nagybátyja neje is ennek áldozatává lett. Patrikának minden erejét össze kellett szednie, hogy üzlete csinját-binját kiismerje és e naptól kezdve maga vezesse. Ennélfogva a házat pillanatra sem hagyhatta el, mert senkije sem volt, akire támaszkodhatott volna. Polgártársai nem sokára a városi ügyekben is igénybe vették és a szanhedrin körébe vonták. Ennek engedni már azért is szent kötelességének tartotta, mert atyja élete vége felé ez alól kivonta magát.

Ismét három év tünt el, a komolyabb fajta

munka ideje, és végre is azon uton találta magát, merre gondolatai olyan sűrűn megfordultak. Titkon szinte felhányta magának, hogy a látogatást nagybátyjánál ennyire húzta-halasztotta és csak abban lelte mentségét, hogy nagybátyja árulása sokkal inkább megrendítette és elkéséltette, hogysem ezen roszhiszeműségét mindazokkal ne érezte volna, kikkel érintkezett. Hiszen az ember s különösen az ifjuság nagyon is hajlandó, a jogtalan-ságot, minek áldozatául esett, mindenkivel szemben bizalmatlansággá és elidegenkedéssé változtatni. De kedélyállapota, már régebben megváltozott és a szeretet folyama szíve kamráin keresztül ismét partjait tullepve folydogált és nagyszabásu szellemét ismét üdének, egészségesnek érezte.

Múlt és jövő.

Patrika szűk völgyben lovagolt, melyen eleven teli folyócska csörgedezett. Darabig az ut a folyócska mentén futott, mignem a völgy szűk árokban szorult össze, és a sziklák, melyeken keresztül a folyócska utat tört magának, mind sűrűbben hajoltak egymásra, úgy hogy az ut elhajolt a part mellől és fel a magasba vezetett. Hegynék nehéz volt a járás. Patrika dombról dombra haladt, míg egy kiugró sziklafal körül kanyarodva, a hegylancz végére ért. A nagyszerű és megkapó látvány, mely eléje tárult, mélyen megragadta, ámbár rá nézve az nem volt egészen új, és már különb kilátás is nyílt előtte. De ifjusága fölébredt emlékei, ama órának emlékezete, melyben ugyane helyről a szép, általa sokszor bejárt vidékre legutóbb vetette tekintetét, szívé csak még inkább hullámvázba hozták. Lába előtt, mély teknőbe ágyazva terült el a Kinoret tava, és a néző előtt egész terjedelmében feltárta kékes sima vitzükrét, melynek gyenge fodros hullámaival a magasból nem lehet megkülönböztetni és amely annál élénkebben csillogva verte vissza a napsugarak ezüstös fényét. A tavat mindkét oldalról magas sziklafalak övezték, melyek Patrikával szemben tekintélyes magasságra emelkedtek és csak kevés völgytorokkal áttörötteknek tetszettek. A tavasz a magaslatokat husos növényzettel, füvekkel és bokrokkal vonta be, és buja gabnaneműek aratására megérve, sűrű oleandercserjék, itt-ott karcsu pálmákkal tarkázva, szőlő- és dinnyekertek pompás övet képeztek a tó körül. És a hol a hegyek valamennyire távolabb estek a tó partjától, városok és falvak terültek el és fehérre meszelt házaikkal és barna falaikkal kikukucsáltak a növényzet közül. Éjszak felől messze elterülő rónán a Jordánt lehetett látni, amint a tóba dől, délről pedig szembe ötlött kifolyása, melyet merev sziklafal mellett erőszakolt ki, úgy, hogy futását nagy hajlás után nyugot felé kellett irányítania. Magán a tón mindenfelől számtalan bárka és csónak siklott egyik parttól a másikhoz, melyek fehér vitorláikkal úgy tűntek fel, mint egy sereg megfélemlített galamb, amint csillogó szárnyakkal menekül.

Utazónk szemé nemsokára a tó nyugoti partjára tapadt, Tiberias házaira és falaira. Itt terült el előtte legszebb és legtörekvőbb ifjú éveinek tanyája, melyet 7 évvel ezelőtt reményben gazdagon hagyott el, és a melyhez lelke olyan gyakran tért meg. Egy kis dombos sík éjszaki szélén, közvetlen a tó partján terült el a város, melyet 3 oldalról magas széles fal, kimért távolban egy-egy erős toronnyal megvédve, övezett s a mely a tó felől nyílt volt. A házak sűrű tömkelegéből emelkedett ki a pompás paróchia, a szanhedrin székhelye, valamint a város lakóinak ima- és gyülelésháza, mely, mint akkortálynál több galileai város, egyedül a zsidó nemzeté volt. A város felé és a városból a tó felől volt legnagyobb a közlekedés és a járművek szünetlen keresztül-kasul jártak a kikötő helyeken. Patrika jó darabig elgondolkozva nézte ezen, a zsidók előtt akkortálynál legszentebb helyet, hol a nagy szanhedrin, a világban szétszórt valamennyi zsidónak vallási központja egy század óta székel és a honnan a legvészesebb napok és a legsúlyosabb üldöztetések idején a legtávolabb eső kunyhóba is eljutott a tanítás, segély és vigasz. Aztán délfelé sikló tekintetével észrevette a fehér gőzfelhőt, mely a híres meleg forrásokból szállt az eget felé, mely néhány lépésnyire a tótól, a várostól mintegy félóránnyira, annyi szenvedőnek juttatott gyógyulást, vagy legalább fájdalomkra enyhülést. Még azon mód volt minden, mint azelőtt látta, csak önmagában észlelt változást és ezért küzdöttek lelkében a fájdalom és belső honvágy érzései a főhatalomért. Végre is öszvérét a meredek utra kormányozta, mely a magasból a völgybe vezetett és rövid ügetés után a széles országuttra ért, mely Damaskusból Tiberias mentén délre vezetett. Gyorsabb ügetésre sarkalta öszvérét és nemsokára Tiberiasz szérűen tul volt, a kapu előtt.

(Folyt. köv.)

KONKURS.

An der vierklassigen öffentlichen österr.-ungar israel. Volksschule zu **Sarajevo** ist mit 1. September l. J. die Stelle eines tüchtigen Lehrers für die vereinigte 3. und 4. Klasse zu besetzen. Bewerber, welche der **deutschen** und **kroatischen** Sprache in Wort und Schrift vollkommen mächtig sind, wollen ihre legalisirten Lehrerbefähigungsdiplome nebst sonstigen Dokumenten über ihr bisheriges Wirken bis 15. Juli l. J. an den gefertigten Vorstand einsenden.

Gehalt 700 fl. und für Bekleidung einer Schriftführer-Stelle 100 fl., zusammen **800 fl.**, sage achthundert Gulden ö. W.

Sarajevo, am 30. Mai 1888.

Der Vorsteher:
Ed. Lasslauer.

Pályázat.

A pécsi izr. hitközségnél elhalálozás folytán a jegyzői állás megüresedvén, erre ezennel pályázat nyittatik. Ez álláshoz szükséges qualificatio: a magyar és német nyelv teljes ismeretét szóban és írásban, a könyv és számvitel ismeretes, jártasság a héber tudományokban. Évi fizetés **800** frs, szabad lakás és egyes funkciókkal összekötött díjak.

Pályázni kívánók tartoznak minősítésüket, úgy eddigi alkalmazásukat, életkorukat, családi állapotukat s igazoló bizonyítványukat június hó 15-ig az alólirt előljáráshoz benyújtani.

Kelt Pécsen, 1888. május hó 7-én.

A pécsi izr. hitközség előljárása.

Pályázat.

A tata-tóvárosi izr. kerül. hitközségben üresedésben levő főkántori állásra 1886. június hóban közhírré tett pályázat eredménytelenül maradt, amennyiben a meghívottak az igényeknek meg nem feleltek. A hitközségi közgyűlés határozata értelmében a főkántori állás folyó évi augusztus hó 1-én betöltendő leend. Ezen állás évi **1000** frt készpénzfizetés és a hitközségünkben szokásos mellékjövedelmekkel van díjazva. Pályázók tartoznak igazolni, hogy a templomi énekkar vezetésére szükséges minősítéssel, kellő zenemű-értelemmel, a főkántori állás kitöltésére szükséges rituális képzettséggel bírnak és a hagyományos előimádkozói mórban is jártasok. A pályázó családi állapotáról és életkoráról szóló bizonyítványokkal ellátott folyamodványok f. é. június hó 20-ig a tata-tóvárosi izr. kerül. hitközség titkári hivatalához intézendők.

Szóbeli folyamodványok tekintetbe nem vétetnek.

Próba-előadásra kizárólag csak meghívottak engedtetnek.

Uti költség csakis annak térített meg, ki az állást elnyeri.

A szerződés tartama az alkalmazásnál fog megállapittatni.

Tatán, 1888. május hó 25-én.

A tata-tóvárosi izr. kerül.
hitközség előljárása.

